

Dicsőséges (?) 33 nap

Tartalékos tiszt —
mond, akarsz-e lenni?

Atmeneti állapotok uralkodnak a hadseregben is. Nem hiszem, hogy ez a megállapítás meglepne bárkit is, hisz a katonaság sem függetlenítheti magát attól a közegtől, amelyben létezik. Sok (rém)híresztelés hallható a katonaidő esetleges megváltoztatásáról, rövidítéséről is. Nyilván, e tényekkel összefügg, hogy azok, akik egyetemi, főiskolai tanulmányaikat befejezték (s egy évig már szolgálták egyenruhában a hazát), a korábbi hat hónap helyett egy hónapos (egészen pontosan: 33 napos) képzés keretében kaphatnak tiszti rendfokozatot. A műrban töltendő idő lerövidülése mindenképpen üdvözlendő. A bevonulással, a katonáskodással összefüggő gondok azonban ezzel még nem szűnnek meg.

Kosztolányi József, a Radnóti gimnázium matematikatanára így eleveníti fel januári bevonulásának történetét.

— Amikor a kiskunhalasi laktanyába értünk, mindjárt kiderült: nem nagyon tudnak mit kezdeni velünk. Úgy fogadtak bennünket: tudják, hogy mi nem nagyon örülünk annak, hogy mennünk kellett, de

vegyük tudomásul, ők sem örülnek nekünk. Először úgy számoltak velünk, mint sorkatonákkal, akik a meglevő 11 hónap, előfelvettként eltöltött katonaidőnket egészítjük ki a kötelező, egyéves időtartamra. Szegeden viszont többször is elmondták nekünk: tartalékos katonaként, tisztnek képeznek ki bennünket. Nos, a két közt nem csak abban van különbség, hogy másképp bánnak egy sorkatonával, s másképp egy tartalékos tisztjelölttel, hanem sokkal lényegesebb, hogy a tartalékos katonának jár a fizetése, a „soros” viszont csak 610 forint zsoldot kap. A lényeg: csak annyit tudtak a halasi laktanyában, hogy megy oda 24 ember. Aztán tisztázódott a dolog. A bevonulás egy keddi napon történt, szerdán megmutatták nekünk, hogy hogy néz ki egy ágyú, pénteken pedig elvittek bennünket Várpalotára, hadgyakorlatra. Mellesleg, olyan ágyúval löttünk, amit 1936-ban gyártottak először, s mikor kérdeztük, miért nem valami korszerűbbel, azt válaszolták: ehhez annyi lőszer van, amit nem tudtak eladni a niggereknek (így, szó szerint), hogy van it elpuffogtatni.

aminek az amúgy is feszített programját most ennyivel kevesebb idő alatt kell teljesítenem. A későbbi pályámat pedig meghatározza, hogy ennek a katonai elvárásnak hogyan felelek meg. Közben pedig feleségem, veszélyeztetett terhese egyedül van otthon. De ez csak az én problémám. Nagyobb baj az, hogy ennek a katonai képzésnek, ami rengeteg pénzbe kerül, ebben a formában semmi értelme nincs, ezt parancsnokaink is belátják.

— A korábbi időszakban hat hónap alatt képeztek tartalékos tisztet, nektek már „csak” egy hónap ez az idő. Nem hiszem, hogy a kiképzés e formájának értelmességét hangoztatva azt kívánjátok: ismét emeljék a képzési időt.

— Nem, szó sincs arról. Bennem azonban az itt töltött idő is megerősítette: lényegesen kisebb létszámú, de hivatásosokból álló, zsoldos hadsereg kellene bízni az ország védelmét.

— Ennek megvalósítása nem is annyira reménytelen dolog — kapcsolódott be Horváth Zoltán, civilben gépészmérnök —, ha azt nézzük, hogy a hadsereg létszámszökkentése folytán sok hivatásos katona válik szabadbá, s talán menne el a hadseregből — ha nem használják fel a szakértelmüket.

— Az is alapvető — mondta Kosztolányi József, akivel korábban már bővebben szót váltottam —, hogy vajon miért nem kérdezték meg tőlünk korábban, akárunk-e tisztet lenni? Akkor talán nem alakul úgy a helyzet, mint ahogy most alakult: huszonegyünk közül mindössze öten fogadják el a felajánlott tiszti rendfokozatot.

Honvéd is lehet tiszt

A kérdezősködés Szegeden, a megyei kiegészítő parancsnokságon folytatódott. Vigh Lajos alezredes, személyügyi osztályvezetőnek elmeséltem, többen panaszkodtak: nem kérdezték meg őket arról, akarnak-e tisztet lenni.

— A bevonulás előtt kétszer hívtuk el beszélgetni ezeket a fiatalokat. E tájékoztatók végén mindig megkérdezzük: van-e valakinek gondja, problémája az elhangzottakkal kapcsolatban. Senki nem jelentkezett.

— Nyilván nem ugyanaz egy kérdésre válaszolva elmondani a véleményünket, vagy kérdés nélkül bejelenteni és szokatlan szándékot. Am ennél is lényegesebb most: ezen „turnus” nyomán nem sokkal gazdagodott a hadsereg tiszti kara. Az egyéb szempontokról most nem szólna — volt-e értelme ennek a behívásnak?

— Igaz, hogy tiszt nem lett ezekből a fiatalokból, de tiszti helyre beosztottak. Ez azt jelenti, mi tudjuk, hogy ezen a kiképzésen részt vettek, s ha szükséges, akár honvédeként vagy örvetőként is betölthetnek tiszti szerepkört.

— Tanulság? — Jobban meg kell nézni, kit hívunk be. Hisz azok között, akik nem fértek be ebbe a turnusba, volt, aki szeretett volna tiszt lenni, akit meg bevonultattunk, azok közül néhányan nem fogadták el ezt a lehetőséget.

Ma, a tartalékosok utolsó benntöltött napján díszében van Kiskunhalason. Huszonegy embernek. És tisztavás. Öt fő számára...

Balogh Tamás

Ecce Homo!

A rádióban hallgatom Uri Gellert. Tudják, a kánehajlítógát. Azt a fiatalembert, akinek a kezétől, no meg az akaraterétől, elindulnak a rossz, rugótorított órák is. Hallgatom, amint törve a magyart, bizonygatja: neki semmi különleges képessége nincs, neki teljesen természetes, hogy olajat talál, hogy mások gondolatait, üzeneteit „fogni” tudja, s hogy saját gondolatait másokra át bírja testálni. Az óvodás gyermek tiszta hitével, szeretetével beszél. Egyszerű őszinteséggel meséli, hogyan fedezte fel magában az erőt, amivel a tudomány nem tud mit kezdeni. S elmondja az álmát is: szeretné, ha a világon minden ember egyszerre, egy időben erősen arra gondolna, az összes atombomba semmisüljön meg. Hisz, hogy egyszer ez megtörténhet. Ime, az ember, aki ha bibliai időkben születik, bizonyosan próféta lesz. S aki egyszerűen csak azt szeretné, ha mások is tudnák azt, amit ő.

Hallgatom a szakelőadót, aki mint szemfényvesztő vezeti egyik rubrikából a másikba az összegeket. A számítógépet nyomogatja, oszt, szoroz, százalékot von, majd közli a végeredményt. Az értetlen ügyfélnek emelkedett hangon, tekintetét az ég felé fordítva, befelé fogcsikorgatva, ám kifelé udvarias mosollyal, pörgő nyelvvel magyarázza el a dolgot. Röpködnék a terminus technikusok, úgymint: fejkvóta, áfa, bértömeg, keretszámok, hatályos jogszabály stb.

Hallgatom, amint ékes artikulációval, a speciális nyelvhelyességi szabályoknak megfelelően, többszörösen bővített mondatokkal hengerli le a kishivatalnok frazeológiájában járatlan, összezsavarodott embertársát. Arcán látszik, valahol őt is nyomasztja a nagy tudás felelőssége. Ime, az ember, akiről az elaktásított, elrubrikált, elrovatolt kis országunk MÉH-telepén, a hivatalban percenként derül ki: olyat tud, amit közönséges halandó nem érthet, csak a kiválasztottak.

Ime, az ember, s találmánya: a hatalom.

(pacsika)

Ísmét a lakbéremelésről

Ha magántulajdonos a bérbeadó...

Egyik levélírónk hívta fel figyelmünket arra, nem tájékoztattuk még olvasóinkat arról, milyen változásokra számítsanak azok, akik magántulajdonos által bérbeadott lakásban élnek.

Esetükben vajon hogyan emelkednek a tarifák? Nos, a következőket tudtuk meg az IKV-tól: az állampolgárok tulajdonában (magántulajdonban) álló lakóépületekben levő, bérbeadott lakások lakbéréte a tulajdonos 1990. február 1-jétől felemelheti. Az 1989. január 1-je után bérbeadott lakás esetében a lakbért a bérbeadó és a bérlő szabad megállapodása határozza meg. Ez természetesen nem mond ellent az előbbieknél, hiszen az ismertett számok a maximum értékek, ezen belül bármilyen összegben megállapodhat a bérlő a bérbeadóval. Ha nem tudnak megegyezni, bírósági úton rendezhetik konfliktusukat.

Az állampolgárok tulajdonában levő lakás bérlője részére a lakbérkülönbözlet megfizetéséhez kivételes támogatás igényelhető és nyújtható. Az állami támogatás feltételei tehát lényegében azonosak az állami tulajdonban álló lakások bérlői részére meghatározott feltételekkel. Hangsúlyozzuk azonban: „igényelhető és nyújtható”, de semmiképpen sem kötelező érvényű.

G. E.

225 ezer bűncselekmény

Bűnözési hullám érte el a 160 ezret. Naponta 280 lopás és 125 betöréses lopás történt, az okozott 4 milliárd forintot kárba, csak 473 millió forint térült meg. Tavaly 4 ezer bűncselekményt követtek el a külföldi állampolgárok, ez 40 százalékos növekedést jelent. Türos András kiemelte: különösen az arab állampolgárok tartják megszállva Budapestrel több mint 1988-ban, s ez minden előzetes várakozást felülmúlt. Különösen Somogy, Győr-Sopron, Vas és Pest m.-ben, valamint Bp.-en emelkedett a bűncselekmények száma. Tavaly 189 emberölés történt, 15 esetben a tettest meg nem találták meg. Az erőszakos bűncselekmények száma 17 ezer volt, ezekkel több mint 1988-ban.

A leggyakoribbak a vagyoni elleni bűncselekmények voltak, számuk elérte a 160 ezret. Naponta 280 lopás és 125 betöréses lopás történt, az okozott 4 milliárd forintot kárba, csak 473 millió forint térült meg. Tavaly 4 ezer bűncselekményt követtek el a külföldi állampolgárok, ez 40 százalékos növekedést jelent. Türos András kiemelte: különösen az arab állampolgárok tartják megszállva Budapestrel több mint 1988-ban, s ez minden előzetes várakozást felülmúlt. Különösen Somogy, Győr-Sopron, Vas és Pest m.-ben, valamint Bp.-en emelkedett a bűncselekmények száma. Tavaly 189 emberölés történt, 15 esetben a tettest meg nem találták meg. Az erőszakos bűncselekmények száma 17 ezer volt, ezekkel több mint 1988-ban.

Ha árvíz volna...

Szóval, elmentünk Várpalotára, nappal löttünk, éjjel tisztogattuk az ellőtt töltények réz hüvelyét, aztán dobáltunk gránátot, löttünk géppisztollyal, az utolsó napokban meg fát vágunk, erdőt irtottunk. Ezzel telt az első hét. A második héten egy tanteremben ültünk, oktatás lett volna, de végül mindenki csinálta a saját dolgát: ki angolt tanult, ki olvasott, ki a doktori disszertációját írta...

— Komoly kiképzésről tehát nemigen lehet beszélni. Összességében arról van szó: valahol kiöltötték, hogy rövidített kiképzési idővel tisztet csinálnak belőle, s bár Kiskunhalason nem voltak erre igazán felkészülve, a lényeg az: eltelt az idő, s be lehessen írni: az illető tartalékos tiszt.

— Erről van szó. Én viszont ebbe így nem megyek bele. A korábbi katonaidőben egy utolsó lőszeres katoná voltam, ágyút alig láttam, így a mostani kiképzéssel együtt is alkalmatlannak tartom magam parancsnoki szerepkörre.

— Vagyis, nem vállalod a tiszti rendfokozatot. Ehhez mit szólnak odabenn?

— Azt mondták: jogunk van elutasítani ezt a rendfokozatot, de minket bevonulás előtt megkérdeztek arról, vállaljuk-e — miért nem akkor szoltunk? Megjegyzem: nem kérdezték meg. Ugyanakkor azt sem igazán értem, miért van ránk szükség, hisz a halasi ezred is átalakulás előtt áll, egy csoport hivatásos feleslegessé válik, ők nyugodtan elláthatnák a mi szerepünket. Így még inkább furcsa, hogy elvittek bennünket egy hónapra fát vágni, meg semmit nem csinálni, amikor közülünk van, aki a doktori disszertációját írja, van, aki intenzív tanfolyamon nyelvvizsgára készült, van, akinek most jön az államvizsgája, nekem érettségi, felvételi, tanulmányi verseny előtt állnak a tanítványaim, s ilyen körülmények között visznek el teljesen értelmetlenül. S azt még nem is mondtam, hogy legöb-bünknek gyereke, családja van, otthon is nagy szükség lenne ránk. Ha árvíz van, vagy valami természeti katasztrófa — teljesen természetes, hogy igényt tartanak ránk, s meggyünk. De így értelmetlenül tölteni az időket, s löni olyan ágyúval, amit a várpalotai tüzérmúzeumban is meg lehet nézni... S akkor arról még nem is beszélünk, hogy mi pénzbe kerül egy ilyen lövöldözés, meg a kitelepülés Várpalotára stb.

A rendfokozat lebecsülése

A kiskunhalasi Gábor Áron laktanya parancsnoki épületében Ladányi István

százados, szociálpolitikai nevelőtisztet hallgatom.

— A törvényben előírt sorkatonai szolgálat ideje 12 hónapra csökkent, így ezek a fiúk már teljesítették — még úgynevezett előfelvettként — a kötelezettségüket. De a honvédelmi miniszternek van egy olyan intézkedése, amely szerint az, aki egyetemet, főiskolát végzett, a lehetőség szerint tartalékos tiszt vagy tisztjelölttes rendfokozatot kap. Nyilván megvan ennek az oka: egy pedagógus könyvebben sajátítja el a tüzérszakmai ismereteket, s emberekkel is jobban tud bánni — szakmájából következően is — mint egy nyolc általánost végzett munkás. Arról van tehát szó, hogy az ő szellemi kapacitásukat a hadseregben arra vesszük igénybe, hogy tartalékos tisztet, neveljünk belőlük.

— Csak közbevetőleg: ha valaki kijelenti, hogy nem akar tiszt lenni, akkor mi történik?

— Eddig nem találkoztunk ilyenekkel — szólt meg Romvári Frigyes alezredes, a laktanya törzsfőnöke — de tudjuk, hogy a mostani csoportban többen nem kívánják tisztet lenni. Erről tájékoztattuk előjáróinkat, akik azt mondták: állampolgári jog, hogy valaki eldöntse, kíván-e élni a hadsereg által felkínált lehetőséggel, vagy nem.

— Ön szerint lehet 33 nap alatt tisztet képezni?

— Számomra is kétséges, hogy lehet-e. Nekem az az egyéni véleményem, hogy ez a „gyorstalpaló” a tiszti rendfokozatnak is a lebecsülése, hisz jó hozzáállás mellett sem lehetséges ennyi idő alatt arra a feladatra kiképezni valakit, amelyet elméletileg el kellene látnia.

— Mit tartana a hadsereg és az egyén szempontjából is jobb megoldásnak?

— Én el tudnék olyat képzelni, hogy az egyének dönthetnének egyszerűen arról, hogy tanulmányaikat előtti vagy után akarják letölteni a katonaidőjüket, másrészt, hogy akarnak-e tisztet lenni. Aki nem akar egyetemet vagy főiskolát előtti az egy évét, és kész. Aki vállalja a tiszti beosztást, végzés után vonulna be, s az az egy év teljes egészében a felkészítést szolgálna a magasabb szintű feladatra.

Előbb a gyakorlat

A már említett 24 fiatalembert kiképezésért K. Varga János alezredes, osztályparancsnok felelős.

— Január 15-én vonultak be ezek a fiatalok, és 19-én mentünk éleslövészetre Várpalotára. Az ottani feladatot meg kellett alapozni szakmailag, erre volt három

napunk. Végrehajtottuk a lövészetet, kiváló eredményel.

— Ha ilyen rövid idő alatt ilyen jól elsajátították a tudnivalót — kár is lett volna több időt szánni erre, nem?

— Nyilván számít, hogy többüknek volt tüzér előképzettség. Várpalotán tehát megtanulták a gyakorlatot, s most, visszaérkezésük után tanuljuk az elméletet.

— Vagyis, most tanulják elméletben, hogy mit kellett volna tudni az éleslövészeten a gyakorlatban.

— Az előjáró úgy rendelkezett, hogy ki kell menni a hadgyakorlatra, s én mint tüzérkatona úgy értekelem, jó, hogy kimentek.

— Ehhez hozzátartozik — szót közbe Ladányi százados —, hogy az egység korábban betervezett feladata volt a várpalotai gyakorlat, s úgy voltunk vele, ha már itt vannak ezek a fiatalok is, használjuk ki a lehetőséget. Más kérdés, hogy módszertanilag helyese-e előbb a gyakorlatot oktatni — ez azonban szükséghelyzet volt. Tudni kell, hogy a hadseregben is átszervezés folyik, átmeneti állapot van, biztos, hogy ezt a képzést is másképp fogják a jövőben megoldani.

A tisztekkel (katonai nyelven „előjárókkal”) folytatott beszélgetés közben a „főszereplő” fiatalemberek közül néhány a főnyelven vártakozott. Amikor egy másik irodába sétáltunk át velük, egyikük odasúgta: „Jöhettél volna hamarabb is. Két napra várunk, azóta foglalkoztatnak bennünket. Ma reggel ránk szoltak: takarítsanak, nehogy seggre essen az újságíró a koszban, ha belép magukhoz!”

Inkább zsoldosok?

Leülünk egy csendes irodában. Barta Endre biológus, kétgyermekes családapa.

— Gödöllőre költözöm a családommal, ez az egy hónap arra kellett volna meg számomra, hogy befejezzem a biológiai kutatásban a munkáimat. Ezután ezt már csak úgy tehetem meg, hogy a családomat Gödöllőn hagyom, és egyedül dolgozom Szegeden. Mi elég komoly világcégekkel állunk versenyben, s ebben az számít: ki publikálja előbb az eredményeit. Hallatlan pénzügyi vonzatra lehet annak, ha mi lemaradunk, s ebbe belejátszhat az én hiányzóm is, az az egy hónap, amit itt semmittevéssel töltök.

Pálfi György, a JATE embertani tanszékén dolgozik, hároméves akadémiai ösztöndíjjal.

— Ezt az ösztöndíjat konkrét feladatra adják,